МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М..В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2025

СЕКЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Крутій Катерина,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет;
Демидова Юлія,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

ТЕХНОЛОГІЯ «ІГРАШКОВІ ВЕДМЕДИКИ» ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНОГО ДІАЛОГУ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ, ЯКІ МАЮТЬ ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ

Сформованість емоційної сфери є важливим компонентом комунікаційної компетентності старшого дошкільника. Емоційність мовлення сприяє розвитку емпатії та соціалізації дітей. Дитина старшого дошкільного віку характеризується активною увагою до власного словникового запасу та емоційного самовираження. Діти у цьому віці починають дізнаватися про сильні емоції, а також передавати їх завдяки мовленню. Завдання вихователя закладу дошкільної освіти – збагатити діалог, спровокувати встановлення емоційного контакту з учасниками комунікації.

Під емоційно забарвленим діалогом ми розуміємо комунікаційну взаємодію значущого дорослого з дитиною, в якій старший дошкільник може виявляти власні емоції, переживання та почуття, на які дорослий обов'язково емоційно вербально реагує у відповідь на те, що розповіла дитина.

Розширення та збагачення лексикону надає педагогу можливість допомогти дитині з загальним недорозвиненням мовлення усвідомити емоційно зашифровані слова та фрази, синоніми, антоніми, епітети тощо. Наявність у мовленні дитини невербальних особливостей: жести, міміка, інтонація підштовхують до емоційного звучання кожного слова. Неперевершеною є роль вихователя та батьків у процесі формування емоційного настрою, емоційного комфорту дітей під час читання віршів, казок, збагачених вираженим емоційним змістом. Іграшкові ведмедики як активні персонажі є важливим засобом розвитку емоційно забарвленого діалогічного мовлення, оскільки вони створюють природне, невимушене

середовище для мовленнєвої взаємодії. Відомі персонажі – іграшкові ведмедики (*Тедді, Балу, Барні, Падсі, Паддінґтон, Вінні Пух, Лавандовий ведмедик* та ін.) – є одними із найпопулярніших типів іграшок, які сприяють розвитку емоційно забарвленого діалогічного мовлення дітей дошкільного віку. Завдяки своїй символічності та емоційній привабливості вони є не лише ігровими персонажами, але й ефективними «співрозмовниками», які допомагають формувати мовленнєві навички в природній і невимушеній атмосфері.

Зазвичай, емоційна близькість іграшкових ведмедиків сприймаються дітьми як друзі або члени «ігрової родини». Під час реалізації значущим дорослим технології «Іграшковий ведмедик» іграшка виступає «персонажем» з власним характером, звичками та вподобаннями. Діти охоче вигадують історії про свого ведмедика, розмовляють з ним, що стимулює їхню мовленнєву активність. Завдяки грі з ведмедиком дитина опиняється в ситуаціях, що потребують діалогічної взаємодії: запросити ведмедика на чай, розповісти йому казку, пояснити, чому не можна забруднювати кімнату тощо. Наведемо використання іграшкових ведмедиків у мовленнєвому розвитку.

Розповідь історій «про ведмедика». Дитині пропонується вигадати історію, де головним персонажем буде її улюблений ведмедик. Приклад: «Ведмедик вирушив у подорож до парку. Що він там побачив? З ким познайомився?». Це завдання допомагає дитині будувати послідовний текст, використовувати логічні зв'язки й словниковий запас. Значущій дорослий озвучує репліки ведмедика, стимулюючи дитину до діалогу:

Ведмедик: «Вітаю! Мене звати Паддінґтон, а як звати тебе?». Дитина: «Мене звати Михась». Ведмедик: «Михасю, ти знаєш, звідки я завітав до тебе?». Дитина: «Ні.». Ведмедик: «Я тобі зараз розповім». Такий діалог вправляє дітей у постановці запитань та вибудовуванню розгорнутих відповідей. Далі ведмедик «просить» дитину допомогти йому, що стимулює діалогічне мовлення. Вихователь: «Ведмедик не знає, як скласти пірамідку, поясни, будь ласка, як це зробити».

Отже, завдяки залучення дитини з загальним недорозвиненням до діалогу з ведмедиком, дошкільник вивчає нові слова, пов'язані з описом предметів, дій та емоцій. Під час гри з ведмедиком дитина вивчає слова, що описують його зовнішність («пухнастий», «коричневий», «великий», «незграбний» тощо), а також дії («стоїть», «спить», «їсть мед», «бігає» тощо). Іграшковий ведмедик слугує «об'єктом», навколо якого можна розгортати сюжетно-рольові ігри. Вони стимулюють дитину створювати оповідні висловлювання, пояснювати свої дії, будувати логічно завершені розповіді. Використовуючи іграшки, педагоги або батьки створюють сценарії, які сприяють діалогічній взаємодії. Старший дошкільник підтримує діалог, ставить запитання та відповідає на них, будує репліки, тоді як дорослий має привертати увагу дитини з загальним недорозвиненням мовлення до передачі

власного емоційного стану чи «співрозмовника» (іграшковий ведмедик) у комунікативній взаємодії. Наведемо приклад. Гра «Крамниця», де ведмедик стає покупцем, а дитина продавцем, розвиває мовленнєві конструкції: «Що вам потрібно?», «Скільки це коштує?».

Емоційна складова діалогічного мовлення важлива для дітей з загальним недорозвиненням мовлення. Іграшка, особливо персоніфікована (ведмедики), є для дитини «другом», з яким вона ділиться своїми емоціями. Це допомагає дитині навчитися висловлювати власні почуття та збагачує емоційно забарвлене мовлення. Іграшкові ведмедики часто виступають «співрозмовниками», з яким дитина веде діалог. Це вчить її змінювати ролі, бути уважним слухачем та логічно відповідати на репліки.

Отже, запроваджуючи у практику роботи закладів дошкільної технології «Іграшкові ведмедики» як засобу розвитку емоційно забарвленого діалогу в старших дошкільників, які мають загальне недорозвинення мовлення, *можна прогнозувати такі результати*: діти стають більш активними в мовленнєвій діяльності; збагачують власний лексикон; розвивається вміння вести діалог, використовувати емоційно забарвлену лексику, нові слова в контексті. Технологія «Іграшкові ведмедики» є не лише засобом розваги, а й ефективним інструментом для розвитку емоційно забарвленого діалогу в старших дошкільників, які мають загальне недорозвинення мовлення. Вона відкриває нові можливості для пізнання Всесвіту та вдосконалення комунікативної компетентності старших дошкільників.

Література

1. Крутій К. Л. Особливості засвоєння дитиною дошкільного віку основних закономірностей граматичної будови рідної мови / І. С. Деснова, О. М. Блашкова / *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346). С.16-28.

2. Крутій К. Виховний вплив дорослих на формування мовленнєво-мовної та лінгвістичної готовності дошкільників до навчання в школі: теоретичний аспект / Крутій К.Л., Зданевич Л.В. / *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2019. 8/40. С. 13-26. https://doi.org/10.24919/2413-2039.8/40.164378.

3. Kruty K., Zdanevych L., Desnova I., Blashkova O., & Zameliuk M. The Main Trends in the Formation of Psychological Competence in the Process of Teacher Training. *Academia.* 2024. № 35-36. P.p. 50-72. https://pasithee.library.upatras.gr/academia/article/view/5002

4. Kruty K., Zdanevych L. Overcoming Communicative Deadaptation of Speech Passive Children of Pre-SchoolAge / *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолингвистика: зб. наук. праць. Серія : Психологія*. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 2019. Вип. 26.

5. Kruty K. Formation of Speech Activity in Older Preschool Children with Autistic Disorders / Bazyma, N., Zdanevych, L., Kruty, K., Tsehelnyk, T., Popovych, O., Ivanova, V., &

Cherepania, N. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2020. 11(3). P.p. 107-121.

Крутій Катерина,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

ПАРТИСИПАТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПРИЙОМИ СКАФФОЛДІНҐА

Із поміж сучасних методів навчання в закладах вищої освіти, які орієнтовано на формування професійної компетентності, творчого мислення і розвиток практичних навичок, найбільш активно використовуються такі: проблемного навчання, проєктний, тренінги, кейси (Case Study), квести, іммерсивні (занурення), менторинг та тьюторинг, сторітелінгу (Story telling), гейміфікація, фасилітація, партисипативні, рефлексивні, скаффолдінг, веб-квести та онлайн-інструменти, інтерв'ю (Peer Interview), дебати та дискусії, мозковий штурм тощо. Кожен із зазначених методів має низку прийомів, що розкривають його сутність та поглиблюють його. Методи можуть поєднуватися, домінувати, доповнювати один одного та збагачуватися прийомами [2].

Партисипація (від англ. participation – участь) – термін, який розуміється як комплекс (система) стратегій, спрямованих на взаємодію з суб'єктом (або командою суб'єктів) з метою створення нового та спільного. Партисипативність в широкому розумінні розуміється як «залучення», «співучасть», «спільнотворення», «участь». *Партисипативні методи навчання студентів* – це сукупність педагогічних технологій та прийомів, що передбачають активне залучення студентів до освітнього процесу, спільну діяльність викладача та студентів, а також колективні рішення, обговорення та рефлексію. *Основною метою зазначених методів* є стимулювати здобувачів вищої освіти до активного обміну ідеями, формувати їхню відповідальність за результати власного навчання, розвивати комунікативні та соціальні навички, сприяти критичному мисленню і командній роботі. *Конститутивними ознаками партисипативних методів* є: активна залученість та зануреність студентів у проблему; колективна та командна діяльність; діалогічність та повага до думки кожного учасника комунікаційної взаємодії; рефлексія; практична спрямованість: використання реальних кейсів, проєктів, проблемних ситуацій, що мають безпосередній зв'язок із майбутньою